Gammalsvenskbyn under 2018

Så har då ännu ett år passerat och lagts till handlingarna. För Gammalsvenskbyns del så har det varit ett år utan någon större dramatik. Kriget i landets östra delar fortsätter som tidigare och även om de direkta krigshandlingarna blivit färre så har inte spänningen mellan Ukraina och Ryssland minskat. I december skedde incidenterna i Kertjsundet då ukrainska krigsfartyg blev kvarhållna i Ryssland vilket gjorde att spänningen mellan de båda länderna steg igen. I södra Ukraina märktes det bl a av ett ökat antal militära transporter på vägarna och vid bron över Dnjepr vid Nova Kakhovka där det patrullerar soldater igen. Det råder också undantagstillstånd i det oblast, (län) Kherson som Gammalsvenskbyn hör till, samt även i några andra i södra och östra Ukraina. Undantagstillståndet är dock inget som har påverkat vardagen för folket som bor inom Khersons oblast.

Gruppen av de svensktalande damerna har under 2018 ytterligare decimerats. I februari så avled nästan samtidigt Maria Norberg och Anna Annas, båda lika välkända bland svenska besökare. I mars gick dessutom Nadesjda Hoas ur tiden efter en längre tids sjukdom. Idag finns det endast tre kvar av dem som kan tala svenska, Elsa Kozenko, Emma Utas samt Maria Malmas. Det finns även några fler, mest kvinnor som är svenskättlingar men de kan inte kommunicera på svenska. Det ligger därför ett stort ansvar på nästa generation att kunna tala svenska och föra den svenska traditionen vidare, inte minst för att behålla Gammalsvenskbyn som ett intressant turistmål.

Elsa Kozenko en av de svensktalande damerna. Här tillsammans med dottern Galina. Elsa har den sista tiden varit mycket sjuk och vårdas och bor numera hos Galina

Här tar de närmast sörjande avsked till Anna Annas. Vid dödsfall då svenskättlingar avlider bidrar Föreningen Svenskbyborna med ekonomisk hjälp åt de närmast efterlevande.

Här tas avsked till Maria Norberg. Begravningarna skedde på samma dag.

Sedan den sista läkaren på vårdcentralen Valentina Pavliskaya efter en längre tids sjukdom avlidet har byn länge saknat läkare. Under hösten så har då äntligen vårdcentralen fått en ny läkare; Anna Dolgopolova, född på Krim men utbildad på universitetet i Dnepropetrovsk. Tjänsten på vårdcentralen är Annas första efter examen och hon säger att hon trivs bra i byn, det är bara trevliga människor som söker vård samt bra stämning på arbetet.

Äldre människor i byn minns med nostalgi hur det var under kommunisttiden, det fanns tre läkare, barnmorska, sex sjuksköterskor och två fältskär som ansvarade för sjukvården i byn. Idag finns det en läkare, och tre sjuksköterskor samt en fältskär. (Fältskär kan jämföras med en svensk undersköterska).

Den nya läkaren på vårdcentralen; Anna Dolgopolova

För byns utkomst spelar potatisodlingen en stor roll. Enligt Valentiva Koval, ansvarig för jordregistret i byn, så odlar ca 350 familjer potatis på 300 ha d v s mindre än 1 ha per familj, men många hushåll har bara 0,1-0,2 ha, Enligt Valetina så trodde hon att de allra bästa odlarna kunde få upp till 30 ton/ha men att många får nöja sej med mindre. Potatispriset har detta året legat vid 3-4

Valentina Koval, ansvarar för jordregistret på bysovjeten

UAH/kg (1 SEK=3 UAH) Av bruttointäkten för potatis så är ca hälften kostnader som utsäde, gödsel- och bekämpningsmedel, bevattningsutrustning samt energi för bevattning. Valentina säger vidare att potatisodlingen är viktig för folket i byn men att det skulle vara i större skala, för en medelfamilj blir det tyvärr ganska lite pengar.

Att den ekonomiska situationen för ukrainaren i gemen efter konflikten med Ryssland blivit sämre är välbekant. Den som ansvarar för sociala frågor i Zmejevka är Tatjana Kucher och hon säger att många i byn numera har det svårt. De som är helt obemedlade kan dock erhålla socialhjälp, ca 1200 UAH/månad och hushåll. I hela byn är det för närvarande ca 60 personer som kommer i åtnjutande av denna hjälp. Det är staten som betalar ut hjälpen men det finns en rad villkor som måste uppfyllas innan utbetalningen, t ex om det är äldre personer som behöver hjälp så får man inte ha barn som är arbetsföra, då menar myndigheterna att det är deras uppgift att försörja de äldre.

Tatjana Kucher, ansvarig för de sociala frågorna i Zmejvka

Pensionerna i Ukraina är inte heller efter svenska normer särskilt höga, normalpensionen till pensionärerna i byn är ca 1450 UAH/månad. Av invånarna byn, ca 2400 personer så är det idag nästan 25% som är pensionärer.

Äldre människor som bor ensamma och har svårt för att klara sej själva kan också erhålla hjälp via hemsamariter. I byn finns det idag två kvinnor som är sysselsatta med hjälp åt gamla och sjuka. Hjälpen kan fås max tre gånger/vecka och mellan 0,5-1,5 timme/vecka.

På byns ålderdomshem bor det idag 40 personer men endast två av dessa är födda i byn. Ålderdomshemmet i Zmejevka är det enda som finns i hela Berislavs regionen och det är myndigheterna i Berislav som bestämmer vilka som får bo på hemmet.

Julia Bulba är en av de två hemsamariterna i byn. Julia är också mycket intresserad av Svenskbyföreningens verksamhet i byn och hjälper föreningen på olika sätt.

Det gäller samma bestämmelse för ålderdomshemmet som för socialhjälp, har en åldring barn som bor i byn eller regionen så är det deras uppgift att ta hand om de äldre.

Då utkomstmöjligheterna i Gammalsvenskbyn blivit sämre är det idag många bybor som åkt till Polen för att arbeta, enligt Tatjana Kucher är det idag fler än 100 personer, lika många kvinnor som män som arbetar i Polen. Enligt uppgifter i ukrainsk press så lär det vara mer än en miljon ukrainare som idag arbetar i Polen.

En viktig extraförtjänst för många i byn är turism. Många i byn upplåter sina hem enligt bed and breakfast boende. Tyvärr har turism även detta året minskat, kanske mest för att svenskar är oroliga för vad som händer i östra Ukraina. Bland större turistgrupper som besökt Zmejevka detta året kan nämnas medlemmar i Araslövs församling samt en grupp knutna till en folkhögskola i Bankeryd.

Vid Araslövs församlings besök var en av deltagarna deras egen präst; komminister Bengt Svensson, till vänster på bilden. I mitten pastor Oleg Fischer från den Lutheranska kyrkan i Krivo Rog, till höger fader Vassiliev Bartjuk från den Grekisk Ortodoxa Kyrkan i Zmejevka, se foto nedan.

För att inte bli alltför pessimistisk så finns det glädjeämnen i byn också och ett av dessa är det pågående ICLD-projektet mellan Region Gotland och Bysovjeten i Zmejevka. Projektet är treårigt och indelat i tre grenar, demokrati, jordbruk och turism. Demokrati-och jordbruksprojektet är inne på sitt sista år men under våren 2019 kommer man att ansöka om ytterligare en treårsperiod och ukrainarna hoppas naturligtvis på ytterligare tre år. Turistprojektet kommer att rulla på i ett år till men även här önskar man en förlängning. Under året har en grupp ukrainare besökt Gotland och man har främst besökt gotländska jordbruk och turistanläggningar. Sakkunniga inom jordbruk och turism från Gotland har under året varit i Gammalsvenskbyn två gånger och undervisat ukrainarna inom sina ämnen men man har även gjort studiebesök hos ukrainska jordbruks- och turistföretag. Vid de senaste besöket i höst diskuterades även vattenfrågan i byn och som alla vet är ett stort problem. I somras togs vattenprover från byns brunnar som sedan analyserades i Sverige och resultatet var skrämmande, vattnet i byn är näst intill hälsovådligt och bör inte användas som dricksvatten. Bland byborna råder idag en försiktig optimism om att man skall få hjälp från Sverige så man i framtiden alltid har tillgång till vatten och även vatten med bra kvalité.

Ansvariga för projektet på Gotland är numera sedan Lars Thomsson blivit riksdagsman; Bertil Klintbom, demokrati och jordbruk samt Sofia Hoas, turism, i Ukraina som tidigare Natasja Hatuntseva demokrati, jordbruk och Tatjana Kravets, turism.

Även detta året besökte projektet regionledningen i Berislav. Längst till höger i bild står regiondirektören Alexander Homan.

Intresset för ICLD-projektet är mycket stort och positivt bland byborna och de utbildningsdagar som anordnats i byn har samlat många deltagare, likaså är intresset stort för att få resa till Sverige och Gotland och se hur det svenska samhället är uppbyggt.

Bertil Klintbom, Lars Sjösvärd och Annette Glover i glatt samspråk, samtliga ICLD-representanter från Gotland

Julhelgen firades även detta året för svenskättlingarna med julgudstjänst i den Lutheranska kyrkan. Efter gudstjänsten bjöds det på kyrklunch som också i år bekostades av Francoice och Bertil Gustafsson, Stockholm. Barnen i kyrkan och i byns förskolor fick även detta året en godispåse från föreningen.

Här delar Natasja Hatuntseva ut godispåsar till barnen i kyrkan. Denna uppgift har Natasja haft i flera år och är alltid lika uppskattad.

I samband med jullunchen delar Föreningen Svenskbyborna ut ett ljus till kyrkobesökarna. Detta ljus skall symbolisera att man i Sverige tänker på sina avlägsna släktingar i Gammalsvenskbyn

I samband med julhelgen var det även detta året utdelning av matpaket till äldre och sjuka i byn, det var 36 personer som fick en julgåva med mat vilken bekostades av Gammalgarns-Östergarns Kyrkliga syförening. Denna gåva med mat uppskattades stort av alla, några av de äldre damerna grät av glädje och en dam sa hela tiden att hon inte kunde förstå hur snälla människor det bodde i Sverige.

Det var dock ganska beklämmande att se hur illa många av de äldre bor i Ukraina. Dåligt isolerade och otäta hus där man bara har värme i ett rum. Många av de som besöktes satt i sängen med ytterkläderna på för att kunna hålla värmen något så när. Personerna som fick en matpaket har valts ut av Julia Bulba och Tatjana Kucher vilka båda har stor kännedom om förhållandena för folket i byn. Julia var också med och hjälpte till med utdelandet. Hennes kännedom om var folk bor är ovärderlig när så många skall besökas.

Andre´ Hoas som är rörelsehindrad efter en stroke, var en av svenskättlingarna som fick en matpaket, se foto nedan.

Damen i sängen heter Teresa Ichanetzkaya och kan inte hålla tillbaka tårarna när hon får en matpaket från den kyrkliga syföreningen.

Emma Utas är en av de tre äldre damer som talar svenska. Här tillsammans med brorsonen Ivan

Maria Malmas som också kan tala svenska blev mycket glad och tacksam över gåvan från Gotland

Trots alla svårigheter för folket som lever i Gammalsvenskbyn, Zmejevka är denna by dock en priviligierad by som får en mycket omfattande hjälp från Sverige. Det finns tusentals före detta kolchosbyar i Ukraina som helt saknar hjälp utifrån och där folket lever mycket sämre. Folket i Gammalsvenskbyn är naturligtvis medvetna om detta och är mycket tacksamma för all hjälp man får från Sverige, från enskilda eller olika organisationer. Man är t ex mycket tacksam för den regelbundna hjälpen från Föreningen Svenskbyborna som varje år ger stora belopp åt människor som behöver medicin och sjukhusvård.

Under se senaste åren har Föreningen Svenskbyborna även hjälpt äldre personer med vuxenblöjor. Här överlämnar Sofia Hoas ett paket sådana till Anna Lesejko.

En annan stor givare är Araslövs församling. Församlingen har från sina tre kyrkor; Färlöv, Norra Ströö och Önnestad under två söndagar skänkt kollekten till ålderdomshemmet och till den Lutheranska Kyrkan i Gammalsvenskbyn. Medlemmar i församlingen har också skänkt stora mängder handarbeten i form av stickade barnkläder till barn i den Lutheranska församlingen.

Bland övriga, som jag har vetskap om och kan minnas, organisationer och privatpersoner som skänkt hjälp till Gammalsvenskbyn under året kan nämnas:

Anna-Lena och Christer Benteke, Önnestad

Bitte och Leif Johnsson, Önnestad

Siw och Jan Andersson, Löddeköpinge

Eva Nygren och Kennet Arvidsson, Tomelilla

Eivor och Erling Skoglösa, Åhus

Torbjörn Kotz, Vall, Gotland

Dan Widergren, Atlingbo, Gotland

Anita och Alf Erlandsson, Anderslöv

Birgitta Hansson och Sten-Eskil Larsson, Anderslöv

John-Börje Thelin, Anderslöv

Edith Breiner och Nils-Erik Berntsson, Tollarp

Kerstin och Kjell Lövgren, Östergarn, Gotland

Ing-Marie Nilsson, Önnestad

Christina Knutas, Klintehamn, Gotland

Kjell Kotz, Ganthem, Gotland

Lennart Martis, Ganthem, Gotland

Mats Bondesson, Dalhem, Gotland

Birgitta och Jonny Persson, Tollarp

Karin Persson, Norra Ströö

Francoice och Bertil Gustafsson, Stockholm

Kerstin Mattiasson-Utas, Stockholm

Rotary klubb, Storvik

Jan-Erik Bergström

Nataliia och Tage Brolin, Främmestad

Chumak företaget, Kakhovka

Inför 2019 för vi hoppas att utvecklingen i Ukraina kan vända åt rätt håll och att invånarna i landet kan få det bättre. I Ukraina är det presidentval i mars och de kandidater till posten som ligger bäst till i opionsundersökningar har samtliga lovat att Ukraina skall få fred och att landet skall kunna återgå till mer normala förhållanden igen. Den som lever får se!

Kakhjovka i januari 2019

Sven Bjerlestam